

KUNST EN VRIJHEID

‘Als je alles durft te zeggen, loop je gevaar’

Vóór de aanslagen in Parijs vertelde de Israëlische kunstenaar Dganit Kislev slechts schoorvoetend haar verhaal. Sinds Parijs heeft ze meer courage.

Bunkers
Dganit Kislev heeft 25 bunkers uit haar jeugd nagemaakt. Het lijken sevrige bouwsels met binnen de muren onschuldige voorwerpen: een bal, een eettafel, een knutselboek, een schommel. De ondergrondse bunkers zijn de kamers uit haar jeugd, daar waar ze schuilt. „Het zijn herinneringen in fragmenten.“ Ze heeft de bunkers lange tijd verborgen gehouden. „Mensen schrokken toen ze dit zagen en dat wil ik niet,

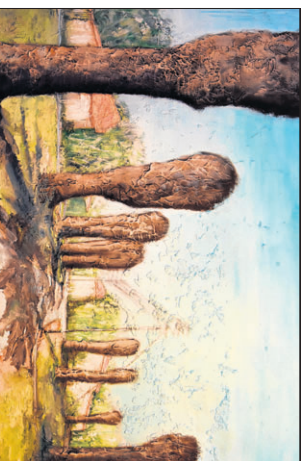
want dat schept afstand. Voor hen is dit het beeld van de oorlog, terwijf het voor mij geïmagineerd is. De bunkers beschermen ons. Ik heb wel oorlogsmogelijkheden in de bunkers gemaakt, maar geen gruwelijkheden in de bunkers ervaren.“
Ze kiest voor materialen die uitersam verenigen. De ken van de bunkers is plepschuim. Daarover heeft ze cement aangebrecht, waardoor de installatie robuust oogt. „Het werk is net zoals ik ben. Sterk aan de buitenkant en van binnen kwetsbaar.“

■ Dganit Kislev in haar atelier-galerie. Ze staat bij mijn-bunkers die haar bescherming boden. foto's Marie-Thérèse Kierkels/Beeld Werk

“**Ik zet mijn werk in het nu, waar heden en verleden samengaan**

Vredesprijs
Met dit schilderij won Dganit Kislev vorig jaar de Vredesprijs, uitgeschreven door het Vredespalet in Den Haag. De opdracht was vrede gestalte te geven. „Voor mij betekent vrede dat je durft te zijn wie je bent. Dit is een mensje, achtien jaar, de leeftijd dat ik volwassen werd. Pas in het leger besefte ik dat een

mens een masker nodig heeft. Het is een wit masker, een onschuldig masker waarachter je jezelf kunt verschuilen. Als je jezelf kwetsbaarder zou durven opstellen, zonder je te verschuilen achter een ideologie, zonden er minder oorlogen zijn.“
Deze keer ligt de kleur niet bovenop, maar zijn de pigmenten gemengd met het cement. Kleur en cement zet mijn werk in het nu.“

De kibboets
Een werk met telle kleuren. De knoetsen van bomen trekken de aandacht. Dit is de kibboets waar Dganit Kislev opgroeide, tussen het groen en onder de palmbomen.
Maar de palmbomen op het schilderij hebben geen bladdeuk meer. Alleen de knoetsen van stammen staan overend. De schaduw van haar vaderdak is nog te zien op het pad van grijs beton.
De top van de bomen is weg, de bescherming tegen de verzengende zon is verdwenen. De zandnaast heeft geen communicatief men meer.
„Het westen beschermt Israel inder tusschen. Maar dat was in de tijd van de kibboets van stammen.“

heeft, is het voor haar voor-alen dreigend beeld. Ze wil echter geen afschuw wekken, daarom is er kleur. „Ik wil niet dat het te erg, te heftig is. Want ik wil mijn verhaal vertellen en gehoord worden.“

door Jake Knoop
Dganit Kislev (51) opende haar atelier-galerie in het voormalige Poppenmuseum in Tilburg. Zonder feestgedruis, want de in Israël geboren en getogen kunstenaar is niet zelden deels. De aloude joodse angst om zichzelf te zijn, speelde haar parten. Ze keek met angst naar oplevend antisemitisme.
De terreur in Parijs heeft dat enigszins veranderd. Hoewel de aanslagen de kwetsbaarheid van Joden bevestigen, maken de gebeurtenissen ook Dganit duidelijk dat het tijdperk van stilzwijgen voorbij is. „Het is van hetzelfde laken een pak. Ook nu weer moet een reeks aanslagen (Charlie Hebdo, de agente) eindigen met een aanval op een joods doel, de supermarkt.“
In december zou ze zulke bewoordingen uit de weg zijn gegaan. Op dat moment, tijdens een eerste ontmoeting, doet Dganit Kislev schoorvoetend haar verhaal, met als leidraad vijf kunstwerken. Centraal thema: haar grote innerlijke conflict. Ze wil het liefst schuilen in een veilig hoekje. Tegelijk wil de kunstenaar in haar gezien en gehoord worden. Die tweeslacht is zichtbaar in haar werk. Ze gebruikt bij uitstek materialen die met elkaar vechten, zoals olie en beton. En materialen die haar beschermen: beton en cement.

Vanwaar die angst om tevoorschijn te komen? Angst, zo blijft uit haar woorden, knipt onder de huid en verdwijnt niet zo maar. Ook niet in Nederland waar het relatief mistig is. Dganit Kislev weet dat de werkelijkheid geming is. Haar werk is vanwege haar Israëliësch afkomst geweigerd. Haar docteren is bespugnd op het station in Den Bosch, omdat ze een Davidster als sieraad om haar hals droeg, een erfenis van haar oma. Eveneens gefrit in haar geheugen is de reactie van een conductor op een antisemitische tekst in de trein. Hij adviseert het opschrift te negeren. Kislev: „Het zijn kleine incidenten die je laten voelen dat je anders bent, dat je niet waken bent. Het zijn er net genoeg om je te laten zwijgen. Ik pas me aan. Of Nederland zich niet zo hard roepen dat het tolerant is.“
Dganit Kislev is altijd op haar hoede. „Als je alles durft te zeggen, loop je gevaar. Ik loop op eieren. Ik ben hier niet vijf om te zeggen wie ik ben. Ik kan niet oeveral vertellen waar ik vandaan kom. Ik uit me in de kunst, dat is mijn vrijheid. In het dagelijkse

leven verkeert ik in constante staat van verdediging. Een voorbeeld, waarom word ik aangesproken op het Israëlische regeringsbeleid? Dat snap ik niet.“ Ze is duidelijk: ze sprekt niet over politiek.
Slechts met grote aarzeling vertelt ze over haar jeugd in de kibboets (een landbouwcollectief op socialistische leest, geschiedt) Kfar Azza, nabij de grens met de Gaza. In 1963 geboren, groeide ze op tussen muren van gewapend beton. Een beschermde jeugd, zo vindt ze.
Zoals alle kinderen in Israël kreeg ze ingeprent watro antisemitisme kan leiden. Bovendien was het verleden onontkoombaar, doordat ouders om haar heen geraoede kampnummers op hun arm hadden. Zij onderwezen de kinderen over de Holocaust. Zij verweiden de kinderen dat het belangrijk is te weten waar ze vandaan komen. „Pas in Nederland leerde ik waarom zij dat zo belangrijk vonden.“

Dganit Kislev maakte in Israël de Zesdaagse Oorlog (1967), de Yom Kippur (1973) en de eerste Libanon Oorlog (1982-83) mee. In 1986, op 23-jarige leeftijd, volgde ze haar grote liefde naar zijn geboorteland Nederland.
De overgang was groot: van een collectieve gemeenschap naar een samenleving, waar iedereen voor zichzelf zorgt. Ze voelde zich onwelkom omdat er geen gewapende burgers op straat zijn ter bescherming. „Het heert jaren geduurd voordat ik besefte dat het Israëliësch straatbeeld ongeveer is.“

“**Ik ben niet vrij te zeggen wie ik ben. Ik pas me aan. Ik uit me in de kunst, dat is mijn vrijheid**

“**Het zijn kleine incidenten die je laten voelen dat je anders bent. Het zijn er net genoeg om je te laten zwijgen**

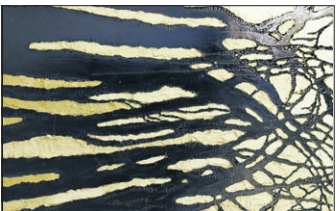
Portret
Dit is het portret van Siba (ops) Menachem (troost), een overlevende van Auschwitz. De kunstenaar: „Om dat ik geen (biologische) opa had, was hij mijn opa. Hij vertelde nooit over het concentratiekamp. Hij leefde niet in het verleden, maar toch voelde te zijn verdriet. Siba Menachem was blij en verdrietig tegelijk.“
„In het portret heb ik de helft van zijn gezicht weggevegd. Hij vertelde niet alles, daarom is de helft van zijn gezicht weg.“
„Ik vertel ook niet alles. Wij kunnen nooit volledig

onzelf zijn. Mijn kinderen vertellen ik niets over de oorlogen, omdat ik ben die ellende wil besparen. Mijn kinderen vinden dit een eng portret omdat je niet alles weet.“
Dganit Kislev heeft het portret geschilderd op beton. Dat is in vele lagen aange-

bracht. Door lichtebeelden in het beton zijn pijnes ontstaan. „Dat zijn littekens, littekens, littekens, littekens, littekens, littekens, littekens, littekens.“
Het is een overgangswerk. Momenteel maakt ze portretten toegankelijk en toch kwetsbaar. Maar dat was in die werk juist niet de bedoeling.

■ DGANIT KISLEV

- Dganit Kislev woont tot voor kort in Rossum. Ze exposeerde in het Krabbuis en de sigarenfabrik Willem II in Den Bosch, Breda, Den Haag en Amsterdam.
- Ze woont en werkt in haar galerie 13013 in Tilburg. De galerie is elke laatste zaterdag van de maand open van 13 tot 18 uur.

Schaduw

Een jeugherinnering: de hande schaduw van bomen op de grijze betonnen weg. Alle wegen in de kibboets waren van beton, opdat er pantservagens over konden. Alles om Dganit Kislev heen was van beton. Het ziet er vijandig uit, maar voor de kunstenaar is aan beton en schaduw gelijk aan bescherming. En ze toont het favoriete kinderspel: met blote voeten (ze hadden geen schoenen) het hete beton mijden door van schaduw naar schaduw te springen. Mensen ervaren dit schilderij als dreigend, voor mij is het juist speels. Het beeld klopt niet: deze bomen groeien niet in Israel.“ Het zijn de stammen van Nederlandse bomen, het land waar ze nu woont. Een conflictueus werk, ook in het materiaalgebruik: cement op waterbasis en zwarte olie. Olie en water gaan niet samen, daarom breekt de olie waar het in aanraking komt met het harde cement. „Ik zoek die tegenstelling, terwijf ik regelmatig geen conflict wil veroorzaken. Het is een gevecht dat bij mij hoort.“